ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук
_____ Яна РАЄВСЬКА
«30» серпня 2024 р.

СХВАЛЕНО на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від 29.08.2024 р.
Завідувач кафедри
_____ Яна РАЄВСЬКА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЯКІСНІ ТА ЗМІШАНІ МЕТОДИ В ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ»

Галузь знань:	**05 Соціальні та поведінкові науки**
Спеціальність:	**053 Психологія**
Рівень вищої освіти:	**третій (освітньо-науковий) рівень**
Освітня кваліфікація:	**доктор філософії з психології**
Освітньо-наукова програма:	**Психологія**

Київ – МАУП – 2024

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Якісні та змішані методи в психологічних дослідженнях
Шифр і назва спеціальності	053 Психологія
Освітньо-наукова програма	Психологія (підготовка докторів філософії)
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова (ОК7, цикл професійної підготовки)
Кількість кредитів і годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин. Денна форма: лекції – 24 год; практичні (семінарські) заняття – 12 год; самостійна робота – 54 год. Заочна форма: лекції – 8 год; практичні (семінарські) заняття – 6 год; самостійна робота – 76 год.
Термін вивчення дисципліни	1 курс, II семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/imvsn/kafedra-psihologi/aspirant/silabusi17.html

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація. Комунікація

Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Синякова Віра Богданівна
Науковий ступінь	Доктор психологічних наук
Вчене звання	Професор
Посада	Завідувач кафедри клінічної та медичної психології
Дисципліни, які викладає НПП	Вступ до спеціальності «Психологія», Психологія аномального розвитку, Сучасні дослідницькі стратегії в психології: кількісні, якісні та змішані методи, Психометрія та сучасні технології психологічного вимірювання
Напрями наукових досліджень	Соціальна психологія та психологія соціальної роботи; методологія та сучасні стратегії психологічних досліджень; кількісні, якісні та змішані методи в психології; психологічне благополуччя та ментальне здоров'я особистості; психологія сім'ї та замісного батьківства.
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців (ORCID, Google Scholar)	https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-9750-6942 https://scholar.google.com/citations?user=Xkp_MOQAAAAJ&hl=uk https://www.scopus.com/dashboard.uri?origin=AuthorProfile&zone=TopNavBar
Портфоліо викладача на сайті кафедри / Інституту / Академії	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/imvsn/kafedra-psihologi.html
E-mail	vsinyakova@ukr.net
Контактний телефон	+380677431019

Телефон кафедри	+380 (44) 494 47 54
Комунікація зі здобувачами (e-mail, месенджери, консультації, очні зустрічі)	vsinyakova@ukr.net

Структура курсу

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Якісні та змішані методи в психологічних дослідженнях» належить до обов'язкових освітніх компонентів (ОК7) освітньо-наукової програми «Психологія» підготовки докторів філософії за спеціальністю 053 «Психологія» і вивчається в II семестрі першого року навчання. Курс доповнює кількісну методичну підготовку (ОК4) і дає аспіранту інструменти для дослідження досвіду, смислів, наративів і контекстів – тих аспектів психічного життя, які не можуть бути повно схоплені стандартизованими вимірюваннями. Здобувачі опановують епістемологічні засади якісного дослідження та рефлексивність дослідника, основні дизайни (інтерпретативний феноменологічний аналіз, обґрунтована теорія, наративне дослідження, кейс-стаді), методи збору даних (інтерв'ю, фокус-групи, щоденники, онлайн-методи), процедури аналізу (рефлексивний тематичний аналіз, IPA, кодування в обґрунтованій теорії, наративний і дискурсивний аналіз) із використанням програмного забезпечення, критерії якості та стандарти звітування (SRQR, COREQ, APA JARS-Qual), етику якісних досліджень чутливих тем в умовах війни. Другий блок присвячено змішаним методам: прагматичним засадам, основним і складним дизайнам, процедурам інтеграції та звітуванню. Упродовж семестру кожен здобувач виконує міні-дослідження – пілотне якісне інтерв'ю з аналізом – і проєктує змішаний дизайн для власної дисертації; ключові вміння відпрацьовуються в симуляціях.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: методологія, дизайни, методи збору та аналізу даних, критерії якості та етичні засади якісних і змішаних психологічних досліджень.

Мета курсу: сформувати у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти здатність методологічно обґрунтовано планувати, етично проводити, аналізувати та звітувати якісні й змішані психологічні дослідження, інтегруючи різні типи даних для отримання нового наукового знання.

Завдання навчальної дисципліни:

- розкрити епістемологічні засади якісного та змішаного дослідження, роль рефлексивності й позиціонування дослідника;
- сформувати вміння обирати дизайн якісного дослідження відповідно до дослідницького питання та обґрунтовувати вибірку;
- сформувати навички проведення напівструктурованих і глибинних інтерв'ю, модерування фокус-груп, роботи з текстовими та онлайн-даними;
- навчити застосовувати рефлексивний тематичний аналіз, IPA, процедури обґрунтованої теорії, наративний аналіз із використанням програмного забезпечення;
- сформувати вміння забезпечувати якість і довіру до результатів якісного дослідження та звітувати відповідно до міжнародних стандартів;
- сформувати етичну компетентність у проведенні якісних досліджень чутливих тем, зокрема в умовах війни;
- розкрити основні та складні дизайни змішаних методів і процедури інтеграції кількісних і якісних даних;
- навчити проєктувати змішане дослідження для власної дисертації та представляти якісні й змішані результати в науковому тексті.

Пререквізити навчальної дисципліни: «Філософія науки» (ОК2); «Методологія і логіка наукового дослідження» (ОК3); «Методологія і методи наукових психологічних досліджень» (ОК4); паралельне вивчення дисципліни «Цифрові інструменти та відкрита наука в психологічних дослідженнях» (ОК5).

Постреквізити навчальної дисципліни: «Сучасні наукові парадигми дослідження особистості» (ОК8); «Психометрія та статистичний аналіз даних у психологічних

дослідженнях» (ОК9); вибіркові дисципліни ВК2 («Епістемологія психологічного знання»), ВК3 («Міждисциплінарні моделі психологічних досліджень»), ВК5; наукова складова ОНП – проведення якісного або змішаного етапу дисертаційного дослідження, розроблення та валідизація інструментарію, підготовка публікацій.

Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність (ІК)	ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК2. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у психології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах, та забезпечувати якість виконуваних досліджень. СК7. Уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного / цифрового суспільства.
Програмні результати навчання (РН)	РН4. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з психології та дотичних міждисциплінарних напрямів із дотриманням норм професійної і академічної етики. РН5. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, статистичні методи аналізу даних, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи, розробляти інноваційні дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність. РН6. Критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

Зміст навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Денна форма, год.			Заочна форма, год.		
		Лекції	Практ.	СРС	Лекції	Практ.	СРС
Змістовий модуль 1. Методологія, дизайни та методи якісного дослідження							
Тема 1	Якісне дослідження в психології: епістемологічні засади (інтерпретативізм, конструктивізм, критичний реалізм), дослідницькі питання, рефлексивність і позиціонування дослідника.	3	1	7	1	–	9

№ теми	Назва теми	Денна форма, год.			Заочна форма, год.		
		Лекції	Практ.	СРС	Лекції	Практ.	СРС
Тема 2	Дизайни якісного дослідження: інтерпретативний феноменологічний аналіз, обґрунтована теорія, наративне дослідження, кейс-стаді, етнографія. Цільова вибірка, інформаційна потужність, насичення.	3	1	7	1	–	9
Тема 3	Методи збору якісних даних: глибинне та напівструктуроване інтерв'ю, фокус-групи, спостереження, щоденники, документи, онлайн- і дистанційні методи. Транскрибування.	3	2	7	1	1	10
Тема 4	Аналіз якісних даних: рефлексивний тематичний аналіз, IPA, кодування в обґрунтованій теорії, наративний і дискурсивний аналіз. Програмне забезпечення для якісного аналізу.	3	2	7	1	1	10
Модульна контрольна робота 1							
Змістовий модуль 2. Якість, етика та змішані методи							
Тема 5	Якість якісного дослідження: критерії довіри, рефлексивний журнал, аудиторський слід, тріангуляція, member reflections. Стандарти звітування SRQR, COREQ, APA JARS-Qual.	3	1	6	1	1	9
Тема 6	Етика якісних досліджень: травмоінформоване інтерв'ювання, дослідження чутливих тем в умовах війни, конфіденційність наративів, благополуччя дослідника.	3	1	6	1	1	9
Тема 7	Змішані методи: прагматизм як філософська основа; конвергентний, пояснювальний і дослідницький послідовні дизайни; складні дизайни; процедури інтеграції та joint displays.	3	2	7	1	1	10

№ теми	Назва теми	Денна форма, год.			Заочна форма, год.		
		Лекції	Практ.	СРС	Лекції	Практ.	СРС
Тема 8	Планування, оцінювання якості та звітування змішаного дослідження (MMAT, GRAMMS). Представлення якісних і змішаних результатів у дисертації та статті.	3	2	7	1	1	10
Модульна контрольна робота 2							
Разом:		**24**	**12**	**54**	**8**	**6**	**76**

Форма підсумкового контролю – залік.

Методи навчання: проблемна та оглядова лекція, лекція-дискусія; семінар-практикум; аналіз опублікованих якісних і змішаних досліджень; дослідницький практикум (розроблення гайду інтерв'ю, транскрибування, кодування, побудова тематичної карти, joint display); робота з програмним забезпеченням для якісного аналізу; симуляційні завдання (дослідницьке інтерв'ю з рефлексивним розбором, модерування фокус-групи, аналітичний семінар з «критичним другом», експертиза змішаного дизайну); рефлексивний журнал дослідника; взаємне рецензування.

Методи оцінювання: усний контроль (опитування, доповідь, участь у дискусіях і симуляціях); письмовий контроль (гайд інтерв'ю, аналітичні записи, тематична карта, рефлексивний журнал, проєкт змішаного дизайну); тестовий контроль (модульні контрольні роботи); захист міні-дослідження; взаємооцінювання.

Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

Для якісного викладання та опанування курсу використовуються: навчальні аудиторії, обладнані мультимедійним проєктором і комп'ютерами; доступ до мережі Інтернет; засоби аудіозапису; наукова бібліотека Академії та наукометричні бази (Scopus, Web of Science), APA PsycNet; офіційний сайт МАУП (http://maup.com.ua) і система дистанційного навчання Академії; онлайн-платформи для відеокомунікації (для дистанційних інтерв'ю та фокус-груп); програмне забезпечення для якісного аналізу (безкоштовні QualCoder, Taguette; комерційні MAXQDA, ATLAS.ti, NVivo – за наявності ліцензій); сервіси автоматичного транскрибування, що відповідають вимогам захисту даних; контрольні переліки стандартів звітування.

Форми і методи контролю

Контроль успішності здобувачів поділяється на поточний і підсумковий (семестровий). Окремим накопичувальним видом контролю є захист міні-дослідження.

Поточний контроль здійснюється під час практичних (семінарських) занять і спрямований на перевірку сформованості вмінь обґрунтовувати якісний і змішаний дизайн, збирати й аналізувати якісні дані, забезпечувати якість та етичність дослідження. Формами поточного контролю є: усне опитування; аналіз опублікованих досліджень; виконання практичних завдань з кодування й аналізу; участь у симуляціях; взаємне рецензування; виконання завдань для самостійної роботи.

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, доповідь, симуляція); письмовий контроль (гайд, аналітичні записи, рефлексивний журнал); практичний контроль (робота з програмним забезпеченням); тестовий контроль; спостереження.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі заліку. Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів упродовж семестру без проведення окремого підсумкового заходу за умови виконання всіх обов'язкових видів робіт (включно з участю в симуляціях і захистом міні-дослідження) та набуття не менше ніж 60 балів зі 100. Здобувачі, які набрали 35–59 балів, складають залік у терміни, визначені нормативними документами Академії, після доопрацювання невиконаних видів робіт.

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості та високої диференціації. Оцінювання здійснюється за модульно-рейтинговою системою із застосуванням 100-бальної шкали.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі

Вид навчальної роботи	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Разом
Робота на практичних (семінарських) заняттях і самостійна робота	15	15	30
Участь у симуляційних завданнях	10	10	20
Модульна контрольна робота	10	10	20
Міні-дослідження	15	15	30
Разом	**50**	**50**	**100**

Поточний контроль оцінюється в межах до 30 балів; участь у чотирьох симуляціях – до 20 балів (по 5 балів); модульні контрольні роботи – до 20 балів (дві МКР по 10 балів); міні-дослідження – до 30 балів (два етапи по 15 балів). Мінімальна сума балів, за якої дисципліна вважається зарахованою, становить 60.

Критерії оцінювання роботи на практичних (семінарських) заняттях. Оцінюються: розуміння епістемологічних засад і логіки якісних та змішаних дизайнів; узгодженість дослідницького питання, дизайну, методів збору й аналізу; якість практичних продуктів (гайд, коди, теми, аналітичні записи); рефлексивність; дотримання етичних вимог; якість взаємного рецензування.

Критерії оцінювання участі в симуляційних завданнях (до 5 балів за кожну). Виконання рольових функцій (до 1); методична коректність дій (до 2); етична чутливість і рефлексивність (до 1); якість підсумкового продукту (до 1).

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі та оцінюється до 10 балів. Оцінювання (частка правильно виконаних завдань): «відмінно» – понад 90 %; «дуже добре» – 82–89 %; «добре» – 75–81 %; «задовільно» – 68–74 %; «достатньо» – 60–67 %; «незадовільно» – менше 60 %. Відсутність роботи – 0 балів.

Критерії оцінювання міні-дослідження (30 балів). Міні-дослідження виконується на темі, дотичній до дисертації, у два етапи.

Етап 1 (до 15 балів, змістовий модуль 1) – якісний пілотаж: дослідницьке питання та обґрунтування дизайну (до 3); гайд напівструктурованого інтерв'ю й форма інформованої згоди (до 3); проведення та транскрибування одного пілотного інтерв'ю з колегою-добровольцем на нечутливу тему (до 3); кодування й тематичний аналіз із тематичною картою та аналітичними записами (до 6).

Етап 2 (до 15 балів, змістовий модуль 2) – якість і змішаний дизайн: рефлексивний журнал і самооцінювання за критеріями якості та контрольним переліком звітування (до 5); проєкт змішаного дизайну для власної дисертації з процедурною діаграмою, точками інтеграції та макетом joint display (до 7); захист міні-дослідження (до 3).

Зведена шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)	Для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)	Для заліку
82–89	B	дуже добре	зараховано
75–81	C	добре	зараховано
68–74	D	задовільно	зараховано
60–67	E	достатньо	зараховано
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Викладання дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту» та нормативних документів Академії (https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/akademichna-dobrochesnist.html). Письмові роботи, аналітичні матеріали та презентації мають бути оригінальними, супроводжуватися коректними покликаннями на першоджерела й перевіркою на текстові збіги. Порушеннями академічної доброчесності вважаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Політика етики та конфіденційності якісних даних. Пілотні інтерв'ю в межах курсу проводяться лише з повнолітніми колегами-добровольцями на нечутливі теми, з письмовою інформованою згодою та правом відмовитися на будь-якому етапі. Інтерв'ю з травматичної тематики в межах курсу не проводяться. Аудіозаписи зберігаються в захищеному місці й видаляються після транскрибування; транскрипти деідентифікуються. Фрагменти даних колег, що обговорюються на заняттях, не поширюються за межі групи. Під час симуляцій учасники не розкривають власного травматичного досвіду.

Політика щодо відвідування, дедлайнів і перескладання. Відвідування занять є обов'язковим; пропущені заняття відпрацьовуються у визначений викладачем спосіб. Обов'язковою умовою зарахування є участь у симуляційних завданнях курсу (або виконання рівноцінного індивідуального завдання в разі пропуску з поважних причин). Індивідуальні завдання виконуються у встановлені терміни; роботи, подані з порушенням дедлайну без поважних причин, можуть оцінюватися зі зниженням балів. Перескладання здійснюється у порядку, визначеному нормативними документами Академії. Для здобувачів заочної форми навчання обсяг аудиторних занять зменшено відповідно до навчального плану, а частина завдань виконується в межах самостійної роботи з поданням через систему дистанційного навчання Академії.

Політика щодо оскарження. Здобувач має право на вмотивоване оскарження результатів оцінювання у порядку, визначеному нормативними документами Академії, звернувшись до викладача, завідувача кафедри або гаранта освітньо-наукової програми.

Політика використання цифрових інструментів та інструментів штучного інтелекту. Використання цифрових інструментів і генеративного штучного інтелекту допускається для транскрибування та допоміжних операцій лише із сервісами, що гарантують захист даних, і лише на деідентифікованих матеріалах, за умови прозорого декларування. Інтерпретація якісних даних, формування тем і аналітичних висновків є відповідальністю дослідника; результати кодування, запропоновані ШІ, можуть використовуватися лише як об'єкт критичного порівняння з власним аналізом і обов'язково декларуються.

Політика сталого розвитку. Викладання дисципліни узгоджується із Цілями сталого розвитку ООН, насамперед із Ціллю 3 «Міцне здоров'я і благополуччя», Ціллю 4 «Якісна освіта», Ціллю 5 «Гендерна рівність» і Ціллю 10 «Зменшення нерівності». Заохочуються дослідження, що дають голос уразливим і маловидимим групам та поважають їхній досвід.

Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичне забезпечення дисципліни включає: силабус дисципліни; конспект (тексти) лекцій; методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять; методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів; методичні рекомендації до міні-дослідження; навчальні транскрипти для практикуму з аналізу; шаблони (гайд інтерв'ю, форма інформованої згоди, рефлексивний журнал, процедурна діаграма змішаного дизайну, joint display); контрольні переліки SRQR, COREQ, APA JARS-Qual, MMAT; сценарії симуляційних завдань із рольовими картками; банк завдань для модульних контрольних робіт; перелік питань до заліку (додаток 1).

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Braun V., Clarke V. Thematic Analysis: A Practical Guide. London : SAGE Publications, 2022.
2. Smith J. A., Flowers P., Larkin M. Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, Method and Research. 2nd ed. London : SAGE Publications, 2022.
3. Charmaz K. Constructing Grounded Theory. 2nd ed. London : SAGE Publications, 2014.
4. Creswell J. W., Poth C. N. Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches. 4th ed. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2018.
5. Creswell J. W., Plano Clark V. L. Designing and Conducting Mixed Methods Research. 3rd ed. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2018.
6. Smith J. A. (ed.) Qualitative Psychology: A Practical Guide to Research Methods. 3rd ed. London : SAGE Publications, 2015.
7. Brinkmann S., Kvale S. InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing. 3rd ed. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2015.
8. Levitt H. M., Bamberg M., Creswell J. W. et al. Journal article reporting standards for qualitative primary, qualitative meta-analytic, and mixed methods research in psychology: The APA Publications and Communications Board task force report. American Psychologist. 2018. Vol. 73, No. 1. P. 26–46.

Додаткова література

1. Braun V., Clarke V. Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology. 2006. Vol. 3, No. 2. P. 77–101.
2. Lincoln Y. S., Guba E. G. Naturalistic Inquiry. Beverly Hills : SAGE Publications, 1985.
3. Malterud K., Siersma V. D., Guassora A. D. Sample size in qualitative interview studies: guided by information power. Qualitative Health Research. 2016. Vol. 26, No. 13. P. 1753–1760.
4. O'Brien B. C., Harris I. B., Beckman T. J., Reed D. A., Cook D. A. Standards for reporting qualitative research: a synthesis of recommendations. Academic Medicine. 2014. Vol. 89, No. 9. P. 1245–1251.
5. Tong A., Sainsbury P., Craig J. Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups. International Journal for Quality in Health Care. 2007. Vol. 19, No. 6. P. 349–357.
6. Fetters M. D., Curry L. A., Creswell J. W. Achieving integration in mixed methods designs – principles and practices. Health Services Research. 2013. Vol. 48, No. 6, Pt. 2. P. 2134–2156.
7. Hong Q. N., Fàbregues S., Bartlett G. et al. The Mixed Methods Appraisal Tool (MMAT) version 2018 for information professionals and researchers. Education for Information. 2018. Vol. 34, No. 4. P. 285–291.
8. Tashakkori A., Teddlie C. (eds.) SAGE Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research. 2nd ed. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2010.

9. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт МАУП. URL: http://maup.com.ua
2. APA Style – Qualitative Research Standards (JARS-Qual). URL: https://apastyle.apa.org/jars/qualitative
3. EQUATOR Network. URL: https://www.equator-network.org
4. Thematic analysis (ресурс В. Браун і В. Кларк, University of Auckland). URL: https://www.thematicanalysis.net
5. QualCoder. URL: https://github.com/ccbogel/QualCoder
6. Taguette. URL: https://www.taguette.org
7. Qualitative Data Repository (Syracuse University). URL: https://qdr.syr.edu
8. APA PsycNet. URL: https://psycnet.apa.org

Додаток 1

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук
Кафедра психології

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЯКІСНІ ТА ЗМІШАНІ МЕТОДИ В ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ»

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти. Спеціальність 053 Психологія. ОНП «Психологія». Обов'язкова дисципліна (ОК7), 3 кредити ЄКТС / 90 год, II семестр, підсумковий контроль – залік.

1. Методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять

Практичні (семінарські) заняття (денна форма – 12 год., заочна форма – 6 год.) мають характер дослідницького практикуму: здобувачі аналізують опубліковані якісні та змішані дослідження, розробляють інструментарій, проводять і аналізують пілотне інтерв'ю, проєктують змішаний дизайн, беруть участь у симуляціях.

Порядок підготовки до заняття: опрацювати конспект лекції та рекомендовані джерела; проаналізувати запропоноване опубліковане дослідження за схемою «питання – дизайн – вибірка – збір даних – аналіз – якість – етика – результати»; виконати відповідний етап міні-дослідження; зробити запис у рефлексивному журналі.

Для здобувачів заочної форми проводяться три заняття по 2 год. (теми 3–4 із симуляціями 1 і 3; теми 5–6 із симуляцією 2; теми 7–8 із симуляцією 4) у форматі онлайн-практикуму; симуляції з інтерв'юванням проводяться в парах через відеоплатформу.

Семінар 1 (Теми 1–2, 2 год.). Засади та дизайни якісного дослідження

Питання для обговорення:

1. Якісне і кількісне дослідження: відмінності в онтологічних, епістемологічних і методологічних припущеннях.
2. Рефлексивність і позиціонування дослідника; «інсайдер» і «аутсайдер» у дослідженні.
3. Дизайни: IPA, обґрунтована теорія, наративне дослідження, кейс-стаді – відповідність типу дослідницького питання.
4. Цільова вибірка; інформаційна потужність і насичення як обґрунтування обсягу вибірки.

Практичні завдання:

1. Сформулювати якісне дослідницьке питання, дотичне до теми дисертації, та обґрунтувати дизайн.
2. Порівняти два опубліковані якісні дослідження з різними дизайнами на подібну тему.
3. Написати позиційне твердження (positionality statement) щодо власної теми.

Семінар 2 (Тема 3, 2 год.). Збір якісних даних

Питання для обговорення:

1. Напівструктуроване і глибинне інтерв'ю: структура гайду, типи запитань, уточнення (probes).
2. Фокус-групи: склад, динаміка, модерування.
3. Щоденники, документи, візуальні та онлайн-дані; дистанційні інтерв'ю.
4. Транскрибування: рівні деталізації, конвенції, деідентифікація.

Практичні завдання:

1. Розробити гайд напівструктурованого інтерв'ю та форму інформованої згоди для міні-дослідження.
2. Провести взаємну експертизу гайдів (навідні, подвійні, закриті запитання).
3. Транскрибувати навчальний аудіофрагмент за конвенціями та деідентифікувати його.

Симуляційне завдання:

«Дослідницьке інтерв'ю з рефлексивним розбором». Див. розділ 3 «Симуляційні завдання» (Симуляція 1).

Семінар 3 (Тема 4, 2 год.). Аналіз якісних даних

Питання для обговорення:

1. Рефлексивний тематичний аналіз: шість фаз; код, кандидат у тему, тема; семантичний і латентний рівні.
2. IPA: ідеографічний аналіз, подвійна герменевтика, групові експериєнційні теми.
3. Кодування в обґрунтованій теорії: початкове, фокусоване, теоретичне; постійне порівняння; аналітичні записи (memos).
4. Програмне забезпечення для якісного аналізу: можливості та межі.

Практичні завдання:

1. Закодувати навчальний транскрипт (вручну та в QualCoder або Taguette).
2. Побудувати тематичну карту та написати аналітичні записи до двох тем.
3. Порівняти результати кодування з колегою й обговорити розбіжності як ресурс інтерпретації.

Симуляційне завдання:

«Аналітичний семінар з «критичним другом»». Див. розділ 3 (Симуляція 3).

Семінар 4 (Теми 5–6, 2 год.). Якість і етика якісного дослідження

Питання для обговорення:

1. Критерії довіри (достовірність, перенесуваність, надійність, підтверджуваність) та їх сучасна критика.
2. Рефлексивний журнал, аудиторський слід, тріангуляція, member reflections.
3. Стандарти звітування SRQR, COREQ, APA JARS-Qual.
4. Травмоінформоване інтерв'ювання; дослідження чутливих тем в умовах війни; конфіденційність наративів; благополуччя дослідника.

Практичні завдання:

1. Оцінити опубліковане якісне дослідження за контрольним переліком COREQ або SRQR.
2. Проаналізувати ризик ідентифікації учасника за цитатами в навчальному тексті та запропонувати способи захисту.
3. Оцінити власне міні-дослідження за критеріями якості.

Симуляційне завдання:

«Модерування фокус-групи: складні ситуації». Див. розділ 3 (Симуляція 2).

Семінар 5 (Тема 7, 2 год.). Дизайни змішаних методів та інтеграція

Питання для обговорення:

1. Прагматизм і діалектичний плюралізм як філософські засади змішаних методів.
2. Конвергентний, пояснювальний послідовний і дослідницький послідовний дизайни; нотація та процедурні діаграми.
3. Складні дизайни: змішане інтервенційне дослідження, розроблення та валідизація інструменту, змішана оцінка програм.
4. Інтеграція на рівні дизайну, методів і інтерпретації; joint displays; мета-висновки (узгодження, розширення, розбіжність).

Практичні завдання:

1. Визначити дизайн і точки інтеграції в двох опублікованих змішаних дослідженнях.
2. Побудувати процедурну діаграму змішаного дизайну для власної дисертації.
3. Створити макет joint display для навчального набору кількісних і якісних результатів.

Семінар 6 (Тема 8, 2 год.). Якість, звітування та захист змішаного дослідження

Питання для обговорення:

1. Оцінювання якості змішаних досліджень: MMAT, легітимація, критерії GRAMMS.

2. Представлення якісних результатів: баланс опису та інтерпретації, використання цитат.

3. Представлення змішаних результатів у дисертації та статті.

4. Типові помилки змішаних досліджень: «паралельні світи» без інтеграції, невідповідність вибірок.

Практичні завдання:

1. Оцінити опубліковане змішане дослідження за MMAT.

2. Написати фрагмент розділу результатів якісного етапу міні-дослідження з цитатами.

3. Захистити міні-дослідження.

Симуляційне завдання:

«Експертиза змішаного дизайну: науковий семінар «кількісник – якісник»». Див. розділ 3 (Симуляція 4).

2. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота (денна форма – 54 год., заочна форма – 76 год.) передбачає опрацювання джерел, аналіз опублікованих досліджень, виконання етапів міні-дослідження, ведення рефлексивного журналу, підготовку до симуляцій, модульних контрольних робіт і заліку.

Тема	Зміст самостійної роботи	Год. (денна)	Год. (заочна)	Форма контролю
Тема 1	Опрацювання джерел з епістемології якісного дослідження; позиційне твердження.	7	9	Позиційне твердження
Тема 2	Дослідницьке питання та обґрунтування дизайну. Етап 1 міні-дослідження.	7	9	Обґрунтування дизайну
Тема 3	Гайд інтерв'ю, форма згоди; проведення та транскрибування пілотного інтерв'ю. Етап 1.	7	10	Гайд, транскрипт
Тема 4	Кодування, тематична карта, аналітичні записи. Етап 1.	7	10	Тематична карта
Тема 5	Оцінювання досліджень за стандартами звітування; рефлексивний журнал. Етап 2.	6	9	Контрольний перелік
Тема 6	Аналіз етичних ризиків; підготовка до симуляції 2.	6	9	Аналітична записка
Тема 7	Процедурна діаграма змішаного дизайну; joint display. Етап 2.	7	10	Діаграма, joint display
Тема 8	Оцінювання за MMAT; оформлення та захист міні-дослідження. Етап 2.	7	10	Захист міні-дослідження
Разом		**54**	**76**	

3. Симуляційні завдання

Симуляції відтворюють ключові ситуації якісного та змішаного дослідження, у яких від дослідника вимагаються одночасно методична майстерність, етична чутливість і рефлексивність. Кожна симуляція завершується дебрифінгом. Участь у кожній симуляції оцінюється до 5 балів (разом – до 20 балів).

Симуляція 1. «Дослідницьке інтерв'ю з рефлексивним розбором» (Тема 3, змістовий модуль 1)

Мета: відпрацювати техніку напівструктурованого інтерв'ю та рефлексію впливу дослідника на отримані дані.

Сценарій: у трійках здобувачі проводять короткі інтерв'ю за власними гайдами. «Учасник» діє за рольовою карткою, що задає стиль відповідей (лаконічний, багатослівний, що відхиляється від теми, що прагне «правильної» відповіді). Тема інтерв'ю – нечутлива (наприклад, досвід вибору теми дисертації).

Ролі учасників: інтерв'юер, учасник (за рольовою карткою), спостерігач; ролі змінюються тричі.

Хід симуляції:

1. Інтерв'ю триває 10–12 хв і записується з дозволу учасника.
2. Спостерігач фіксує типи запитань, уточнення, навідні формулювання, моменти втрачених можливостей.
3. Зворотний зв'язок учасника про досвід інтерв'ю.
4. Інтерв'юер робить запис у рефлексивному журналі; груповий дебрифінг.

Продукт: протокол спостереження та запис у рефлексивному журналі.

Критерії оцінювання: якість запитань і уточнень; гнучкість у роботі з різними стилями учасника; глибина рефлексії.

Симуляція 2. «Модерування фокус-групи: складні ситуації» (Теми 5–6, змістовий модуль 2)

Мета: відпрацювати модерування групової дискусії та етичне реагування на складні ситуації.

Сценарій: фокус-група з 6–8 учасників обговорює навчальну тему (наприклад, досвід дистанційного навчання під час війни). Учасники отримують рольові картки: домінантний учасник, мовчазний учасник, учасник, що несподівано розкриває особисту інформацію, учасник, що вступає в конфлікт.

Ролі учасників: модератор, асистент модератора (фіксує динаміку й невербальні реакції), учасники за рольовими картками, спостерігач з етики.

Хід симуляції:

1. Модератор відкриває групу: мета, правила, конфіденційність, право не відповідати.
2. Дискусія (20 хв) зі складними ситуаціями за сценарієм.
3. Модератор завершує групу й проводить короткий дебрифінг з учасниками.
4. Спостерігач з етики та асистент надають зворотний зв'язок; груповий аналіз рішень модератора.

Продукт: нотатки асистента, протокол етичного спостереження, вдосконалений протокол фокус-групи.

Критерії оцінювання: забезпечення участі всіх учасників; коректне реагування на розкриття особистої інформації та конфлікт; дотримання правил конфіденційності.

Симуляція 3. «Аналітичний семінар з «критичним другом»» (Тема 4, змістовий модуль 1)

Мета: поглибити якість інтерпретації якісних даних через обґрунтування аналітичних рішень перед колегами.

Сценарій: дослідницька група збирається на аналітичний семінар. Кожен здобувач представляє тематичну карту свого пілотного інтерв'ю; «критичний друг» ставить запитання, що допомагають побачити альтернативні інтерпретації, а не досягти згоди в кодуванні.

Ролі учасників: доповідач, «критичний друг», фасилітатор, учасники.

Хід симуляції:

1. Доповідач представляє теми, їх центральні організаційні ідеї та ілюстративні цитати (5 хв).
2. «Критичний друг» ставить запитання: де межі теми, що суперечить їй, як позиція дослідника вплинула на прочитання.

3. Учасники пропонують альтернативні інтерпретації.

4. Доповідач фіксує аналітичні рішення в журналі; фасилітатор підсумовує.

Продукт: переглянута тематична карта й аналітичний запис про ухвалені рішення.

Критерії оцінювання: обґрунтованість тем даними; відкритість до альтернативних інтерпретацій; якість запитань «критичного друга».

Симуляція 4. «Експертиза змішаного дизайну: науковий семінар «кількісник – якісник»» (Тема 8, змістовий модуль 2)

Мета: відпрацювати захист змішаного дизайну та інтеграції перед експертами з різними методологічними позиціями.

Сценарій: на науковому семінарі аспірант представляє змішаний дизайн дисертації. Два експерти мають протилежні методологічні вподобання: один перевіряє кількісну строгість, інший – якісну глибину; третій експерт оцінює інтеграцію.

Ролі учасників: аспірант, експерт-«кількісник», експерт-«якісник», експерт з інтеграції, головуючий.

Хід симуляції:

1. Аспірант представляє процедурну діаграму, точки інтеграції та макет joint display (5 хв).

2. Експерти ставлять запитання зі своїх позицій (по 2–3 запитання).

3. Аспірант відповідає, обґрунтовуючи вибір дизайну й процедур інтеграції.

4. Головуючий формулює рекомендації; дебрифінг.

Продукт: уточнений проєкт змішаного дизайну з урахуванням рекомендацій.

Критерії оцінювання: узгодженість дизайну з дослідницькими питаннями; обґрунтованість інтеграції; якість відповідей на запитання з різних методологічних позицій.

4. Методичні рекомендації до міні-дослідження

Міні-дослідження є наскрізним індивідуальним завданням курсу й поєднує практичне виконання невеликого якісного пілотажу з проєктуванням змішаного дизайну для власної дисертації. Тема погоджується з викладачем; пілотні інтерв'ю проводяться лише на нечутливі теми з повнолітніми колегами-добровольцями.

Рекомендований склад міні-дослідження:

1. Якісне дослідницьке питання та обґрунтування дизайну; позиційне твердження дослідника.

2. Гайд напівструктурованого інтерв'ю та форма інформованої згоди.

3. Деідентифікований транскрипт пілотного інтерв'ю (20–30 хв).

4. Кодувальна таблиця, тематична карта, аналітичні записи.

5. Фрагмент тексту результатів з ілюстративними цитатами.

6. Рефлексивний журнал і самооцінювання за критеріями якості та контрольним переліком звітування.

7. Проєкт змішаного дизайну дисертації: дослідницькі питання, процедурна діаграма, вибірки для кожного етапу, точки інтеграції, макет joint display.

8. Декларація використання цифрових інструментів і ШІ.

5. Банк завдань для модульних контрольних робіт

Модульна контрольна робота виконується у письмовій (тестовій) формі й охоплює матеріал відповідного змістового модуля. Оцінювання – до 10 балів за кожну МКР.

Модульна контрольна робота 1 (змістовий модуль 1, теми 1–4)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Якісне дослідження спрямоване насамперед на: а) вимірювання частоти явищ; б) розуміння досвіду, смислів і процесів у їх контексті; в) перевірку статистичних гіпотез; г) побудову норм.

2. Рефлексивність дослідника означає: а) відмову від власної позиції; б) систематичне усвідомлення та аналіз впливу дослідника на процес і результати дослідження; в) самооцінювання знань; г) повторне кодування.

3. Інтерпретативний феноменологічний аналіз зосереджується на: а) соціальних структурах; б) тому, як люди осмислюють значущий особистий досвід; в) частоті слів; г) причинних зв'язках.

4. Метою обґрунтованої теорії є: а) перевірка наявної теорії; б) побудова теоретичного пояснення процесу на основі даних; в) опис вибірки; г) метааналіз.

5. Цільова вибірка в якісному дослідженні: а) випадкова; б) навмисний добір учасників, які можуть надати інформацію, релевантну дослідницькому питанню; в) репрезентативна за віком; г) найбільша можлива.

6. Поняття «інформаційна потужність» (К. Малтеруд та ін.) використовують для: а) розрахунку статистичної потужності; б) обґрунтування обсягу вибірки в якісному дослідженні; в) оцінювання надійності; г) вибору програмного забезпечення.

7. Навідне запитання в інтерв'ю: а) відкриває нову тему; б) підказує учаснику очікувану відповідь; в) уточнює сказане; г) завершує інтерв'ю.

8. У рефлексивному тематичному аналізі (В. Браун, В. Кларк) тема – це: а) частота згадування слова; б) патерн спільного значення, об'єднаний центральною організаційною ідеєю; в) запитання гайду; г) категорія учасників.

9. Подвійна герменевтика в IPA означає, що: а) аналіз виконують двоє дослідників; б) дослідник осмислює те, як учасник осмислює свій досвід; в) дані аналізують двічі; г) застосовують дві теорії.

10. Аналітичні записи (memos) в обґрунтованій теорії використовують для: а) реєстрації учасників; б) фіксації аналітичних ідей і розвитку категорій; в) транскрибування; г) статистичного аналізу.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між дизайном якісного дослідження (IPA, обґрунтована теорія, наративне дослідження, кейс-стаді) та типовим дослідницьким питанням.

2. Установіть відповідність між фазою тематичного аналізу та її змістом.

3. Установіть відповідність між типом запитання в інтерв'ю (відкрите, уточнювальне, навідне, подвійне) та прикладом.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Сформулюйте якісне дослідницьке питання до наведеної проблеми та обґрунтуйте вибір дизайну.

2. Виявіть недоліки в наведеному гайді інтерв'ю та запропонуйте виправлені запитання.

3. Закодуйте наведений фрагмент транскрипта та запропонуйте кандидатів у теми.

Модульна контрольна робота 2 (змістовий модуль 2, теми 5–8)

Частина А. Тестові завдання закритої форми (оберіть одну правильну відповідь).

1. Критерій перенесуваності (transferability) за І. Лінкольн і Е. Губою відповідає в кількісних дослідженнях: а) внутрішній валідності; б) зовнішній валідності (узагальнюваності); в) надійності; г) об'єктивності.

2. Аудиторський слід – це: а) перевірка фінансів; б) документування рішень і процедур, що дозволяє простежити хід дослідження; в) повторне інтерв'ю; г) статистичний звіт.

3. Контрольний перелік COREQ призначений для звітування про: а) метааналізи; б) якісні дослідження з інтерв'ю та фокус-групами; в) РКД; г) кейси.

4. Травмоінформований підхід до інтерв'ювання передбачає: а) детальні розпитування про травматичні події; б) безпеку, вибір, контроль учасника над розкриттям інформації та план підтримки; в) відмову від згоди; г) обов'язковий відеозапис.

5. Ризик ідентифікації учасника в якісному дослідженні зростає через: а) велику вибірку; б) розлогі цитати з унікальними деталями біографії; в) використання псевдонімів; г) узагальнення результатів.

6. Філософською основою змішаних методів найчастіше вважають: а) позитивізм; б) прагматизм; в) солепсизм; г) біхевіоризм.

7. Пояснювальний послідовний дизайн передбачає: а) якісний етап, потім кількісний; б) кількісний етап, потім якісний для пояснення результатів; в) одночасний збір даних; г) лише якісні дані.

8. Дослідницький послідовний дизайн часто застосовують для: а) пояснення неочікуваних статистичних результатів; б) розроблення нового інструменту на основі якісних даних; в) метааналізу; г) реплікації.

9. Joint display – це: а) спільна публікація; б) таблиця або схема, що візуально поєднує кількісні та якісні результати для інтеграції; в) презентація; г) діаграма розсіювання.

10. Мета-висновок «розбіжність» (discordance) означає, що: а) кількісні та якісні результати підтверджують одне одного; б) результати різних етапів суперечать один одному, що потребує пояснення; в) дані втрачено; г) вибірки однакові.

Частина Б. Завдання на відповідність.

1. Установіть відповідність між критерієм довіри (достовірність, перенесуваність, надійність, підтверджуваність) та стратегією його забезпечення.

2. Установіть відповідність між дизайном змішаних методів (конвергентний, пояснювальний, дослідницький, інтервенційний) та його характеристикою.

3. Установіть відповідність між рівнем інтеграції (дизайн, методи, інтерпретація, звітування) та прикладом.

Частина В. Відкриті (проблемні) завдання.

1. Оцініть наведений опис якісного дослідження за критеріями якості та запропонуйте вдосконалення.

2. Запропонуйте змішаний дизайн для наведеної дослідницької проблеми з процедурною діаграмою та точками інтеграції.

3. Складіть joint display для наведених кількісних і якісних результатів і сформулюйте мета-висновки.

6. Перелік питань до заліку

Залік виставляється за результатами накопичення рейтингових балів упродовж семестру. Наведений перелік питань слугує орієнтиром для систематизації та самоперевірки знань, а також використовується під час складання заліку здобувачами, які не набрали необхідної кількості балів.

1. Якісне дослідження в психології: сутність і відмінності від кількісного.
2. Епістемологічні засади якісного дослідження.
3. Рефлексивність і позиціонування дослідника.
4. Якісні дослідницькі питання.
5. Інтерпретативний феноменологічний аналіз як дизайн.
6. Обґрунтована теорія: варіанти та процедури.
7. Наративне дослідження.
8. Кейс-стаді в психології.
9. Цільова вибірка; інформаційна потужність і насичення.
10. Напівструктуроване та глибинне інтерв'ю.
11. Гайд інтерв'ю: структура та типи запитань.
12. Фокус-групи: планування та модерування.
13. Щоденники, документи та онлайн-дані в якісному дослідженні.
14. Транскрибування та деідентифікація.
15. Рефлексивний тематичний аналіз.
16. Процедури аналізу в IPA.
17. Кодування в обґрунтованій теорії.
18. Наративний і дискурсивний аналіз (огляд).
19. Програмне забезпечення для якісного аналізу.
20. Критерії довіри до якісного дослідження.
21. Стратегії забезпечення якості якісного дослідження.
22. Стандарти звітування SRQR, COREQ, APA JARS-Qual.

23. Етичні принципи якісних досліджень.
24. Травмоінформоване інтерв'ювання.
25. Якісні дослідження чутливих тем в умовах війни.
26. Конфіденційність і анонімізація якісних даних.
27. Благополуччя дослідника в якісних дослідженнях.
28. Змішані методи: визначення та філософські засади.
29. Конвергентний дизайн.
30. Пояснювальний послідовний дизайн.
31. Дослідницький послідовний дизайн.
32. Складні дизайни змішаних методів.
33. Інтеграція в змішаних дослідженнях.
34. Joint displays і мета-висновки.
35. Оцінювання якості змішаних досліджень (MMAT, GRAMMS).
36. Представлення якісних результатів у науковому тексті.
37. Представлення змішаних результатів у дисертації.
38. Типові помилки якісних і змішаних досліджень.
39. Якісні та змішані методи в дослідженнях психічного здоров'я.
40. Обґрунтування змішаного дизайну власного дисертаційного дослідження.